

**Hoorzitting over de maatschappelijke opvang en zwerfjongeren
Vaste Commissie voor VWS, 03 juni 2009**

**Bijdrage van de Federatie Opvang
Brancheorganisatie voor de instellingen voor Maatschappelijke Opvang, Vrouwenopvang en
Beschermd Wonen**

De Federatie Opvang wil met deze position paper een bijdrage leveren aan de oplossingen voor problemen in de maatschappelijke opvang en de opvang van dakloze jongeren. Hoewel deze bijdrage is gericht aan de leden van de vaste Kamercommissie voor VWS, is deze ook relevant voor de Kamerleden die zich bezighouden met Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Justitie, Onderwijs en Huisvesting.

Deze position paper wordt ondersteund door het Leger des Heils, de Landelijke Vereniging van Thuislozen, en Stichting Humanitas Onderdak Twente.

Hieronder treft u onze standpunten aan. De documenten die de achtergrond vormen voor de standpunten zenden wij u desgewenst toe ter nadere toelichting.

Standpunten:

1. Verdeelsleutel Doeluitkering Maatschappelijke Opvang

De Federatie Opvang voorziet door de invoering van de nieuwe verdeelsleutel, dat in drie regio's cliënten zonder zorg komen te zitten. In Friesland, Gelderland en Zeeland is de vermindering van middelen zo omvangrijk dat gemeenten dat niet zullen kunnen opvangen. De Federatie Opvang verzoekt de Kamer om te vragen voor deze regio's een calamiteitenregeling in te stellen die bestaat uit een tegemoetkoming van het Rijk voor de helft van de korting in de komende vier jaren. De totale hiermee gemoeide kosten zijn 2.1 miljoen euro. De centrumgemeenten Leeuwarden, Arnhem en Vlissingen zullen een zelfde bedrag moeten investeren om de continuïteit van zorg te waarborgen.

2. Stedelijk Kompas Zwerfjongeren moet ontwikkeld worden

De Federatie Opvang constateert, naar aanleiding van talloze onderzoeken, dat geen werkelijke vooruitgang is geboekt bij het voorkomen en verminderen van dakloosheid onder kwetsbare jongeren. Integendeel. De samenloop met de nieuwe verdeelsleutel, de pakketmaatregelen AWBZ en het gebrek aan inzet van Jeugdzorg zal tot groei van het aantal dakloze jongeren leiden. Ook de Rekenkamer blijft een acuut gebrek aan opvang en huisvestingsmogelijkheden constateren. De FO pleit voor een stap vooruit! Het Plan van Aanpak MO in de G4 heeft aangetoond dat binnen de wet- en regelgeving oplossingen mogelijk zijn en resultaten te boeken. De FO stelt voor dat de verantwoordelijke ministers en staatssecretarissen in navolging van hun voorgangers een Stedelijk Kompas Zwerfjongeren opstellen en invoeren. Voor succesvolle implementatie is wel nodig dat andere ministeries en partijen deel gaan uitmaken van de ontwikkeling van het Stedelijk (of Regionaal) Kompas Zwerfjongeren, zoals het ministerie van Onderwijs, Jeugd en Gezin en het IPO. Want deze partijen zijn aan zet als we mogelijkheden willen creëren voor een aanbod van zorg, begeleiding en opleiding, gericht op het toekomstperspectief van jongeren.

3. Eigen bijdrage regeling WMO voor opvangcliënten moet nu geregeld worden

Al sinds het najaar van 2006 wachten de cliënten van opvanginstellingen op een wettelijke regeling voor de heffing van eigen bijdragen in de WMO. Bij de huidige WMO regeling voor eigen bijdragen is geen rekening gehouden met het intramurale karakter van de MO en VO en daarmee is de regeling niet geschikt voor de MO en VO. De Federatie Opvang stelt voor dat een wettelijke regeling voor 1 juli 2009 aan de Kamer wordt voorgelegd.

4. Invoering van eigen Bijdragen voor Begeleiding in de AWBZ is contra-productief

Vrijwel alle cliënten in opvangvoorzieningen en begeleid (zelfstandig) wonen hebben een inkomen op minimum niveau of daaronder. Een groot deel van hen kampt met ernstige schulden en is bezig deze af te betalen. Veel cliënten betalen al een eigen bijdrage voor dienstverlening vanuit maatschappelijke

opvang of vrouwenopvang. Deze laatste eigen bijdrage is niet in de WMO geregeld en cumuleert met eigen bijdragen voor verpleging en verzorging in de AWBZ. Voor eigen bijdragen voor AWBZ begeleiding zal deze cumulatie ook gaan optreden. Het eindresultaat is dat de meest kwetsbare cliënten gaan afzien van het vragen van zorg en begeleiding. Dit zijn de cliënten die ook al getroffen worden door het invoeren van een eigen risico in de Zorgverzekeringswet en eigen bijdragen voor bijvoorbeeld fysiotherapie en eerstelijns ggz zorg. Gezien het risico dat deze mensen al lopen op marginalisering en verwaarlozing moet afgezien worden van het invoeren van nog een eigen bijdrage regeling.

Het afzien van zorg en begeleiding leidt tot ongewenste situaties voor cliënten, doordat zij zelfstandig moeten gaan functioneren, maar dat niet aankunnen. Dit zal ook betekenen dat woningcorporaties niet meer hun medewerking kunnen geven aan Begeleid Wonen constructies in het kader van preventie en nazorg. Hierdoor lopen cliënten onnodig risico weer op straat te belanden.

5. Invoering van WIJ zal problemen dakloze jongeren vergroten

Met de invoering van de Wet Investeren in Jongeren vervalt het recht op bijstand voor jongeren tot 27 jaar. De Federatie Opvang voorziet veel onzekerheid bij gemeenten en professionals in de instellingen over de uitvoering van de wet WIJ. Voor jonge vrouwen in de crisisopvang, die gemiddeld slechts korte tijd verblijven zou dit mogelijk betekenen dat zij gedurende de opvangperiode niet over een uitkering kunnen beschikken en geen eigen bijdrage kunnen afdragen. Zij hebben dan geen inkomen dat behulpzaam is bij doorstroom naar zelfstandig wonen. Voor dakloze jongeren zou het mogelijk betekenen dat over een nog langere periode dan nu geen inkomen beschikbaar is, op basis waarvan men (in een opvangvoorziening) kan wonen, verzekerd kan zijn en een start kan maken met herstel en schuldhulp.

Indien de wet WIJ toch wordt ingevoerd, pleit de Federatie Opvang voor een zeer zorgvuldig invoeringstraject met een meldpunt voor uitvoeringsproblemen om te voorkomen dat de cliënten van de maatschappelijke opvang en vrouwenopvang onterecht zonder inkomen komen te zitten.

6. Landelijke toegang is niet gewaarborgd voor dakloze mensen

Gemeenten passen criteria voor regiobinding toe op mensen die dakloos aankloppen bij opvanginstellingen. Dit is in strijd met de landelijke toegankelijkheid van opvangvoorzieningen. De onderlinge gedragscode die gemeenten zouden gaan invoeren om eerste opvang te garanderen en een warme overdracht te bewerkstelligen ligt nog steeds te wachten. Ook bij de opvang van ex-gedetineerden leidt dit tot onnodige dakloosheid. De FO vindt dat de gedragscode inzake de Landelijke Toegang Opvang voor gemeenten per 1 juli 2009 moet worden ingevoerd.

7. Aangepaste schuldhulpverlening voor daklozen noodzakelijk

Uit onderzoek van UMC St Radboud, Onderzoekscentrum Maatschappelijke Zorg en van bureau Hiemstra en de Vries blijkt dat de wettelijke schuldhulpverleningstrajecten niet werken voor cliënten van opvanginstellingen. De Federatie Opvang pleit voor verruiming van criteria en de mogelijkheid van maatwerk in de gemeentelijke schuldhulpverlening, zoals in beide rapporten wordt bepleit. Daarnaast is investeren in uitbreiding van de capaciteit bij gemeenten noodzakelijk, gezien de wachtlijsten voor schuldhulpverlening.

8. Voorkomen dakloosheid bij ex-gedetineerden onvoldoende geregeld

Ondanks de inzet van medewerkers maatschappelijke dienstverlening in penitentiaire inrichtingen blijkt nog steeds dat gedetineerden worden vrijgelaten zonder dat inkomen, huisvesting en zorgverzekering geregeld is. Dit blijkt ook uit het rapport Aansluiting Nazorg van de Inspectie voor de Sanctietoepassing (februari 2009).

Dit leidt tot onnodige dakloosheid en beroep op maatschappelijke opvang. Het is noodzakelijk om zonder belemmeringen van de landelijke toegang en de aanvraag van een inkomensvoorziening mensen direct aan huisvesting en zorgverzekering te kunnen helpen. Gemeenten moeten dit faciliteren als onderdeel van de Stedelijke Kompassen.

9. Preventie huisuitzettingen

Uit de voortgangsrapportage MO blijkt dat woningcorporaties samen met partijen in de gemeente substantieel resultaat kunnen boeken bij het terugdringen van dakloosheid vanwege huisuitzettingen. Met name in de G4 ziet de Federatie Opvang sterke voorbeelden van preventie van huisuitzettingen. De Federatie Opvang pleit voor intensivering van de preventieve aanpak en verspreiding van deze goede praktijken, bijvoorbeeld door Aedes en de VNG.